

Семантична характеристика мовного образу водної стихії в прозі Івана Франка

Т. В. Бавус

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна
Corresponding author. E-mail: bavustanya@ukr.net

Paper received 26.10.16; Accepted for publication 05.11.16.

Анотація. У статті розглянуто один із головних елементів української природи – водну стихію та способи її вербалізації в художніх текстах Івана Франка. Проаналізовано семантичну структуру мовних одиниць на позначення водних реалій та виокремлено основні семи, які їх характеризують. Зосереджено увагу на індивідуально-авторських особливостях мовного образу води.

Ключові слова: мовна картина світу, мовний образ, семантика, сема, вода.

Вступ. Мовна картина світу загалом та національно-мовна зокрема, які перебувають в центрі сучасних лінгвістичних досліджень, відображають особливості світогляду та світосприйняття конкретного народу. В. Жайворонок слушно зауважує, що мовна картина світу – це «мозаїкоподібна польова структура взаємопов'язаних мовних одиниць, що через складну систему фонетичних, лексико-семантичних і граматичних значень, а також стилістичних характеристик відбиває відносно об'єктивний стан речей довкілля і внутрішнього світу людини, тобто загалом картину (модель) світу як таку» [3, с. 15]. Автор підкреслює, що вона містить усе те, що йде передусім від людини або етносу, і є результатом людського сприйняття, фантазії, мисленневих процесів і перетворювальної діяльності [3, с. 9]. Усі ці елементи характерні для художньої мови письменника, який інтерпретує фрагменти картини світу на основі свого уявлення, перцепції, світобачення. Тому цікавим об'єктом дослідження є процес перетворення національно-мовної картини світу в індивідуально-авторському тексті. Крім того, мовні образи як репрезентанти фрагментів світу відображають особливості семантичної структури та потенціалу кожної лексеми, а також акумулюють зв'язки із ментальністю народу, його культурою, відбиваючи водночас індивідуальні смисли письменника. Будь-який мовний образ – це не просто номінація предмета чи явища, а цілий комплекс сем та конотацій, які надають йому лінгвотворчання у мовній картині світу.

Вода як один із центральних елементів української природи та як одна з головних стихій посідає належне місце у життєдіяльності людини, тому не може перебувати на периферії вербалізації елементів довкілля. Здавна українці з пошаною ставились до води та вірили у її сили, цінували її властивості та вбачали у ній початок всього живого на землі, джерело родючості: «...опоетизована в народній творчості, оскільки з нею пов'язане життя людини від народження до смерті, взагалі все земне життя; вважалось, що вода була від початку світу (у колядці «що ж нам було з світа початку? Не було нічого – одна водонька», або в заклитанні – «водичко, найстарша царичко...»); її здавна шанують як святу – у воду не можна плювати; воді поклонялися, річкам, ставкам, озерам тощо приносили жертви...» [2, с. 106]. Водна стихія наскрізь охоплює світ природи, а тому так багато природних водних реалій органічно входять у люд-

ське життя. Такі особливості концептуалізації образу води впливають на його вербалізацію у мовній картині світу українців, про що свідчать численні мовні одиниці, які вживаються на позначення об'єктів водної стихії та вирізняються своєю розмаїтою семантичною структурою.

Короткий огляд публікацій за темою. Інтерес до характеристики водної стихії виникає не лише з боку етнографів, фольклористів, але й мовознавців, які найчастіше присвячують свою увагу функціонуванню цього словообразу в авторському мовленні. Так, вербалізацію концепту «вода» у творчості ряду українських письменників присвятила свої розвідки О. Слюніна [8]. Образ води в усній народній творчості в його синтагматичних зв'язках вивчала Ю. Макарець [5]. Фразеологізми із компонентом *вода* (на матеріалі словника «Галицько-руські приповідки») стали об'єктом аналізу Т. Космеди [4]. Лексико-семантичну групу «водна стихія» як репрезентанта концепту «вода» досліджувала І. Серебрянська [6]. Філософська символіка води в поетичних творах І. Франка стала предметом дослідження Л. Вербицької [1]. Проте образ води у прозових творах І. Франка ще не був об'єктом лінгвістичного розгляду.

Мета статті – здійснити аналіз мовного образу водної стихії та подати його семантичну характеристику крізь призму Франкового прозового тексту.

Результати та їх обговорення. Ключовою лексемою, яка репрезентує мовний образ водної стихії у художніх творах І. Франка, є *вода*. Глумачний словник подає різні значення цієї полісемічної мовної одиниці, проте в індивідуально-авторських контекстах такі дефініції трансформуються і поряд із звичайними набувають також нових значень чи конотацій. Варто зауважити, що широке лінгвоментальне бачення водної стихії об'єктивізується не одним словом, а за допомогою різних лексем на позначення природних та штучних водоймищ (річка, море, океан, озеро, потік, водоспад, став, млинівка, криниця та ін.), а також назв атрибутів водоймищ (хвиля, вир, плесо, гребля, течія та ін.). Крім того, І. Франко як знавець та співець української природи широко використовує власні назви водних об'єктів.

О. Слюніна, досліджуючи вербалізацію архетипового концепту *вода*, вказує на реалізацію семантичного наповнення '**вода – водний простір**' (включає в основному лексеми-конкретизатори водоймищ) та підкреслює, що «оскільки вода є одним із основних

фрагментів картини світу, то цілком очевидно, що образи цього семантичного комплексу вживаються... при створенні конкретно-чуттєвого образу природи» [8, с. 202]. У Франковій прозі знаходимо відповідні приклади такої семантичної сфери, що складають головно основу авторських пейзажів: «Кругом пишні зелені поля, шум'ячі дуброви, блискучі сріблясті *річки*...» [9, т. 14, с. 382]; «Під *водопадом* творив *потік* просторий, спокійний і чистий, мов сльоза, *ставок*» [9, т. 16, с. 28]; «Тут, де тепер наша Тухля, стояло велике *озеро*...» [9, т. 16, с. 34]; «Що сей *потік* проти *Яїка*, і *Волги*, і *Дону*, і *Дніпра*?» [9, т. 16, с. 139]; «Здоровою гадюкою звилася посеред широкої підгірської долини *річка Грушівка*...» [9, т. 22, с. 209]; «Пробігши так зо двісті кроків аж до місця, де *річка* закручувалася і творила глибоку, корчами оброслу *калабаню*, нічна поява швидко вкинула там свій паунок і шодуху побігла далі» [9, т. 19, с. 296]; «Ті *млинівки* були не надто широкі, глибокі з на сажень, отінені декуди вільхами, вербами та лозовими корчами» [9, т. 20, с. 64]; «Внизу під греблею широкий *ставок* — тихий, ясний, глибокий-глибокий» [9, т. 19, с. 271].

Семантичне наповнення 'вода – рідина' актуалізується в багатьох мікроконтекстах, де окремо на перший план виходять різні семи, зокрема: 1) 'втамування спраги': «Сень подав йому *воду* з дзбанком, і Василь довго-довго не віднімав спечених уст від посудини» [9, т. 14, с. 360]; «Герман встав, пройшовся по комнаті, випив склянку *води* і засів до роботи» [9, т. 14, с. 405]; «Голос Деменюка, котрого зразу серед зворушення не пізнав, був для нього мов холодна *вода* в спрагу...» [9, т. 19, с. 231]; «...у Азії, де спека велика, а *джерел* мало, де погожа *вода* має інколи ціну золота...» [9, т. 20, с. 390]; 2) 'приведення до тями': «Принесено *води*, покроплено Андрійка, і він ожив» [9, т. 14, с. 21]; «Вже молодці принесли *води*, і Максим кинувся відтирати свою милу» [9, т. 16, с. 152]; «Ади, ти досі не можеш прийти до себе. Напийся *води*!» [9, т. 19, с. 42]; «...чи не добре би було змити його груди і плечі зимною *водою*, — може би, так борше прийшов до себе?» [9, т. 19, с. 314]; 3) 'використання для життєвих та побутових потреб': «Не бажаючи, очевидно, бути тепер з нею, вхопила коновки і побігла по *воду*...» [9, т. 19, с. 166]; «...мало не перевернув мидницю з мильною *водою*, котрою тільки що вмивався...» [9, т. 19, с. 177]; «А ти, Параско, візьми собі *води* і вимий тут підлогу...» [9, т. 19, с. 315]; «Вдень він ходив і нипав по подвір'ю, носив *воду* до прачкарні, що була в сутеренах...» [9, т. 20, с. 415].

Можна логічно продовжити цей ряд прикладів відповідної семантики і фразеологізмами із значенням «вперто мовчати, нічого не говорити» [7, с. 716]: «Ну, що ж ви так посідали та й сидите, мов *води в роті набрали*?» [9, т. 15, с. 429]; «...тепер сиділи мов *води в рот набравши*, з усміхом, примерзлим на устах...» [9, т. 19, с. 37].

Крім того, *вода* у сполученні з іменником, що вказує на її точну міру, функціонує у складі ще одного фразеологізма, який І. Франко як знавець української лінгвокультури вживає у своїх творах: «Але в мене буриться кров, коли бачу, як самотньо ядро галицької цивілізації отак безрадно і без ініціативи здається на

ласку долі, на добру волю тої мужицької черняви, що рада би *втопити його в ложці води*» [9, т. 22, с. 289]; «В тім пункті всі вони однакові, *втопили б мене в ложці води*» [9, т. 19, с. 170].

Окремо варто розглянути ті приклади, де лексема *вода* з її атрибутивною характеристикою *холодна* / *зимна* функціонує у ролі фразеологізма із значенням «втамувати чийсь запал» [7, с. 716]: «Його немов *обілляв* хто *зимною водою*, але рівночасно він чує, що на душі у нього легше, свобідніше» [9, т. 20, с. 228]; «Євгенію мовби *води холодної бухнув* у лице» [9, т. 20, с. 249].

Фізична властивість води-рідини – плинність, рухливість – підкреслюється у такому фразеологізованому порівнянні: «Але в його здеморалізованій душі добрий порив не міг удержатися довше, як *вода* на решеті» [9, т. 19, с. 174].

Іншим важливим фізичним атрибутом води, до якого не міг не апелювати автор у художньому тексті, є відбивання у воді об'єктів навколишнього світу, що породжує сему 'дзеркальна поверхня': «Подивися в *воду* на свою вроду!» [9, т. 14, с. 272]; «Він не знав іще, що се небо з *води* всміхається до нього, і зупинився» [9, т. 15, с. 67]; «Його *вода*, різко відбиваючи в собі заходоу червоність, виглядала неначе кров, що бурхає з величезної рани» [9, т. 16, с. 35]; «Думав би – се озеро, але тріски, жмутки піни або стеблинки, що пливають швидко по тім *водянім дзеркалі*, показують, що се справді ріка, показують, відки вона впливає і куди пливе» [9, т. 20, с. 257]; Літом густа пахуча трава та квітки білої конюшини нависали з берегів аж над саме *водяне дзеркало* [9, т. 20, с. 64]. Для І.Франка настільки очевидно стає концептуалізація води як поверхні, яка відбиває все довкола, що він використовує іменник «дзеркало» та сполучення «водяне дзеркало» для опису водної стихії, акцентуючи таким чином на конкретних природних властивостях води. Завдяки такій семантиці автор також змальовує водойми через атрибутивну характеристику віддзеркалених у ній інших природних реалій: «Ба, понижче села, при тіснині, вже виднілися широкі *річки і ставки, червоні, як кров, від червоності сходового сонця*» [9, т. 16, 137].

Іншим способом єднання в одну цілісну водну стихію образів води та тих природних об'єктів, в яких вона функціонує, є семантична сфера 'вода – водна маса', яка найчастіше актуалізується через сполучення лексем. Це не тільки створює певний мовний образ, але й конкретизує та увиразнює його: «...а підомнов шуміли і прискали *фалі* глибокої *ріки*...» [9, т. 14, с. 74]; «...і з безмірним гуком кинулася з скали в глибоку шум'ячу *воду*, котра під мнов сріблом розприслась» [9, т. 14, с. 74]; «А повище вічно гудить і б'ється з глушачим громом *водопад*, пручи щораз нову масу *води* в тую вируючу вітхлань» [9, т. 14, с. 99]; «...далеко перловими краплями бризнула *вода потоку*...» [9, т. 16, с. 130]; «Сонце зійде з заходу, *води* потечуть догори, порядок світу захитається» [9, т. 20, с. 350]; «...є такий звичай, що вандрівець, натрафивши серед пустині на *джерело* і угасивши в ньому свою спрагу, вмивши в його *хвилях* руки і лице, на відході кидає в нього малу золоту монету» [9, т. 20, с. 390]; «...здавалося, що ані на хвилю не

бажав переривати собі оглядання шумливих та шипучих клубів черемошевої *води*» [9, т. 21, с. 380]. Такі ж семантичні складові мають і власні назви водних об'єктів: «...наближувався жандарм ід скалі і раз по разу споглядав на *Стрий*, що люто розбивав свої *хвилі* о каміння, немов і сам гнівався на той дикий та бездарний бойківський народ» [9, т. 16, с. 156]. Для того, щоб передати всеосяжність змальованої водної маси, автор дуже часто апелює до слухових відчуттів, що досягається вживанням дієслів, які мають у своїй семантиці «акустичні» семи.

Такий семантичний компонент також репрезентується у ролі фразеологізму із значенням «безслідно зникнути»: «Пропає десь нещасний, як *камінь у воду*» [9, т. 14, с. 44]; «— А що ж тоті скарби Довбушеві, — віднайшлися? — Ні, пропали, як *камінь у воду!*» [9, т. 14, с. 240]; «*Як камінь в воду*, пропала Варка» [9, т. 15, с. 322]; «Два найважніші свідки, що могли були пояснити справу, Регіна і Баран, пропали без сліду; а тут в додатку щезли, *мов камінь у воду*» [9, т. 20, с. 457].

Інший фразеологізм, де семема 'вода' містить сему 'водна маса' вжито в таких мікроконтекстах: «Адже ж тут не лишається нам ніщо інше, як тільки з *моста в воду* або на шлях ганьби, та й то навіть сей шлях не охоронить нас від нужди, голоду та неволі!» [9, т. 19, с. 139]; «Не хочу! Не хочу! Краще з *моста в воду*», — повторяла вона. [9, т. 20, с. 210].

Водночас сполучуваність з дієсловами на позначення руху може надавати образу нової семантики — 'зникнення': «Певно, з *водою* поплив, бо у мене за пазухою єго певне нема» [9, т. 15, с. 125]; «Та пропадай ти від мене в *озеро!*» [9, т. 19, с. 165].

Відповідно до такого семантичного наповнення актуалізуються семи — 'сила', 'небезпека', які характеризують могутність води як стихії: «...а монголи пруться і пруться на них, мов *хвилі повені*» [9, т. 16, с. 96]; «...побачимо, що вдіє сила Чінгісхана проти *сили води*» [9, т. 16, с. 130]; «Замість чистого, спокійного дзеркала бушували тепер люті *води*, крутилися з шипотом *вири*, гойдалося і билося в кам'яних берегах розбурхане *море*» [9, т. 16, с. 144]; «Страшний шум *водопаду*, від котрого аж земля дриготіла, звіщав, що *вода* прибула велика» [9, т. 16, с. 144]; «*Вода* змагалася чимраз дужче» [9, т. 16, с. 146]; «От, як навесні *води* зіпруться на греблі, і риють, і пруть, і полочуть, адже поки не впаде запора, а тоді, без упину, бурхають, летять, піняться, ломлять усі завади кругом себе... [9, т. 16, с. 394]. Такий семантичний компонент проявляється головню через синтагматичні зв'язки лексем, що позначають водні реалії (атрибутивна характеристика цих природних явищ, а також сполучення з дієсловами із семантикою руху, динаміки, зміни).

Семи 'першоелемент світу', 'стихія' також знаходять своє вираження у найменуваннях цієї природної реалії та актуалізується через порівняння та протиставлення із іншою стихією — вогнем: «Як вони, — кажуть, — погодяться? Та то немов огонь а *вода!*» [9, т. 14, с. 266]; «— Як огонь з *водою!* — буркнув Дум'як» [9, т. 22, с. 235].

Окремо у семантичній структурі мовного образу водної стихії варто виокремити просторову семантику. Адже часто через апелювання до конкретних водних об'єктів (особливо — власних назв водою)

автор вказує на локалізацію дії — це і узагальнений простір, і конкретне місце. У прозових текстах І. Франка знаходимо такі приклади: «...хто недавно був князем і владиков тих гір, ... паном тих панів аж ген по *Дністрові воді?*» [9, т. 14, с. 12]; «Наше село, як бачите, над самим *Дністром*, та ще й на рівнині» [9, т. 14, с. 265]; «Губичі — досить велике село, розложене вздовж *річки Тисьмениці*...» [9, т. 14, с. 380]; «...сидів на камені над *річкою*, німий, з затисненими зубами і з розпукою в серці» [9, т. 16, с. 98]; «...провадили монголів горі *рікою Стриєм* на тухольський шлях...» [9, т. 16, с. 64]; «у битві під *Калкою* зрадив Русь монголам...» [9, т. 16, с. 76]; «Бігла якийсь час долі *річкою*, потім перескочила її в вузькому місці і скрутила під гору...» [9, т. 19, с. 296]; «...почув я в собі ту певність, що се була моя остання плавба на *Черемоші*...» [9, т. 21, с. 386]; «По обох боках *річки* розсілося велике підгірське село Грушатичі» [9, т. 22, с. 209].

Інколи найменування водних реалій втрачають свою пряму семантику на користь вираження абстрактного, чітко не визначеного, простору: «Гадже ми ще чень за *море* не їдемо» [9, т. 14, с. 248]; «Я опинився мов моряк серед *моря* без компаса» [9, т. 20, с. 274]; «Якби се все у нас трактовано насерію, то нам навіть з грішми в жмені тяжко б було чкурнути за *море*» [9, т. 20, с. 364].

О. Слюніна вважає сполучуваність ключового слова з прийменниками місця (які ми розглядаємо у просторовій семантичній сфері як вказівники на місце перебування чи дії) прикладом «семантичного наповнення 'вода — водна поверхня'» [8, с. 202]. Однак, на наш погляд, сема «поверхня» актуалізується завдяки іменникам, що вказують на зовнішній вигляд водної реалії, наприклад: «Село Борислав поволі щезало в тім непрослідимім хаосі, мов піна на *воді*» [9, т. 14, с. 401]; «...і за кілька хвилин гладка й тиха вже була поверхня *озера*...» [9, т. 16, с. 151]; «Широка просторінь каламутної *води* обрамована в формі великої еліпси чорними стрімкими скалами» [9, т. 20, с. 257].

Цікавим зразком семантичного різноманіття мовного образу водної стихії є її олюднення. Хоч у прозових текстах явище персоніфікації спостерігається рідше, проте і тут в змалюванні природних явищ маємо звернення до людських дій, ознак тощо: «Ось він хлюпочеться ледве чутно в чистих, легких *хвилях*, що тихо-тихо, легенько-легенько *повзуть* круг нього, *пестять* його тіло» [9, т. 15, с. 139]; «так і непривична до пут *вода* тухольського *поточка* на хвилю *притишилася*, немов *злінивіла*, *задрімала* в плоских своїх берегах, а тимчасом *набирала сили і смілости* до нового рішучого нападу...» [9, т. 16, с. 131]; «І *річка почувала* се; вранці вона була ясна і чиста і плюскотіла тихенько, мов уліті, а тепер клекотіла гнівно в своїх тісних берегах...» [9, т. 20, с. 63]; «*Хвиля гойдає* те тіло, *розчісує* золотисте волосся» [9, т. 20, с. 258]; «Під його подихом *стогне* могутній *Діл*...» [9, т. 22, с. 208].

Інше семантичне наповнення мовного образу води пов'язано з християнськими віруваннями українців, тому вода не просто набуває атрибутивної характеристики — свята, але має і зміни у семантиці, формуючи компонент 'вода — святиня': «Але вкінці,

взявши хрест з святими мощами, *свячену воду* і кропило, він рішився слідувати за отцем Спиридоном» [9, т. 14, с. 37]; «А поки я своїх укон-тентую, то вже, гляди, і з дальших сіл, як на *свячену воду*, за чергою чекають» [9, т. 16, с. 257]; «Люди йшли до Гердерової кузні мов по *свячену воду*: щоб віддихнути якоюсь свіжішою духовою атмосферою, покріпитись, розвести душу» [9, т. 19, с. 193]. Така сема актуалізується не лише через сполучення «свя-чена вода», але й через використання його у порівнянні, яке вказує на необхідність та важливість такої води для людей.

Варто також присвятити увагу семі ‘час’, яка також репрезентується в лексемах на позначення водних реалій, зокрема моря, що у прозовому творі І. Франка виступає вмістилищем років людського життя: «А прецінь мусить се бути немале *море*, коли скільки тисяч давніх років уже потонуло в нім, а ще й досі кожний новий рік також там місце знаходить» [9, т. 16, с. 188]; «Тим старим рокам, що з сього світу перед новим роком стрімголов скачуть у те таємниче *море*, мусило, певно, дуже вже надійти на землі...» [9, т. 16, с. 188]. Іншим способом вираження часової семантики є порівняння років життя із лісовим потоком, що так само швидко і безповоротно біжить-минає: «Минали бистро літа, шумлячи, мов *повідь* лісових *потоків*, і так само, як вона, лишаючи за собою лиш намул – пусту славу» [9, т. 14, с. 125].

Висновки. Отже, мовний образ водної стихії, який відображає людське сприйняття цієї важливої частини

довкілля, видозмінюється в художній мові І. Франка. Письменник відповідно до свого творчого задуму використовує різні найменування водних реалій української природи та створює для них нове лінгво-звучання. У семантичній структурі мовного образу водної стихії поряд із звичними значеннями з’являються ті семи, які конкретизують його вживання у певному мікроконтексті. Так, найбільш чисельними є ті зразки слововживань, що репрезентують семи ‘водний простір’ та ‘водна маса’, які представлені не лише ключовим найменуванням ‘вода’, а також багатьма лексемами-конкретизаторами, що вказують на різні водні об’єкти. Крім того, у багатьох прозових рядках з різних художніх творів актуалізована просторова семантика води, що вказує як на узагальнене, так і на конкретне місце дії чи перебування. Водні фізичні властивості породжують семантичне наповнення ‘вода – рідина’ (де виділяємо вужчі семантичні компоненти) та ‘дзеркальна поверхня’. В індивідуально-авторському мовленні мовний образ водної стихії набуває нових сем, зокрема: ‘сила’ та ‘небезпека’, ‘зникнення’, ‘стихія’. Нерідко вони актуалізуються у складі фразеологізмів із компонентом «вода». Особливо цікавою авторською інтерпретацією є наповнення семантичної структури *води* семами ‘час’ та ‘святиня’ (простежується зв’язок із християнством та вірою у цілющі властивості освяченої води). Таким чином, в художніх текстах І. Франка мовний образ водної стихії має багату та цікаву семантичну структуру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербицька Л. О. Вода у поетичному світі Івана Франка: філософська символіка стихії на рівні макро- та мікрокосмосу // Українське літературознавство. – 2011. – Випуск. 74. – С. 130-139.
2. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. – К.: Довіра, 2006.
3. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: Нариси: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Довіра, 2007.
4. Космеда Т. А. Система репрезентованих аксіологічно маркованих смислів: образ-концепт «вода» (на матеріалі словника «Галицько-руські приповідки») // Одеський лінгвістичний вісник. – 2013. – Вип. 2. – С. 59-72.
5. Макарець Ю. С. Концепт «вода» в українській мовній картині світу (на матеріалі усної народної творчості) // Культурологія. Філологія. Музикознавство. – №1. – 2013. – С. 106-112.
6. Серебрянська І. М. Лексико-семантична група «водна стихія» як один із засобів репрезентації концептосфери «нежива природа» в українській прозі другої половини ХХ ст. // Мова і культура : науковий журнал. – К : Вид. дім Дмитра Бураго, 2010. – Вип. 13. – Т. I (137). – С. 147–153. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Mik/2010_137/137_147.pdf
7. Словник української мови : в 11 т. / [голов. ред. І. К. Білодід] – К. : Наукова думка, 1970 – 1980. – Том 1: А – В. – 1970.
8. Слюніна О. В. Вербалізація архетипового концепту *вода* в поетичному ідіостилі П. М. Мовчана // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Вип. 58. Філологічні науки. – 2011. – С. 201-207.
9. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наукова думка, 1976–1986.

REFERENCES

1. Verbitska, L. O. Water in the poetic world of Ivan Franko: philosophical symbolism of the elements at the level of macro and micro space // Ukrainian literary studies, 2011, Issue 74. P. 130-139.
2. Zhaivoronok, V.V. Signs of Ukrainian ethnic culture: Dictionary. – Kyiv: Dovira, 2006.
3. Zhaivoronok, V.V. Ukrainian ethnolinguistics: Essays: University book. – Kyiv: Dovira, 2007.
4. Kosmeda, T. A. The system of represented axiological marked meanings: the image-concept “water” (on the material of dictionary “Halaytsko-ruski prypovidky”) // Odessa Linguistic Journal, 2013, Issue 2. P. 59-72.
5. Makarets, Y. S. Concept “water” in the Ukrainian language world image (based on folklore) // Culturology. Philology. Musicology, 2013, Issue 1. P. 102-112.
6. Serebryanska, I. M. The lexical-semantic group “Water” as one of the means of representation of the concept sphere “inorganic nature” in Ukrainian prose of the middle of the twenties century // Language and culture: Scientific journal. – Kyiv, Publishing House of Dmitry Burago. 2010, Issue 74, Vol. (137). P. 147-153.
7. Dictionary of Ukrainian language: in 11 volumes / [Ed. I. K. Bilodid]. – Kyiv: Naukova dumka, 1970 – 1980. – V. 1. – 1970.
8. Sliunina, O. V. The verbalization of the Archetypal Concept WATER in the P. M. Movchan Poetic Individual Style // Zhytomyr Ivan Franko State University Journal, 2011, Issue 58. Philology studies. P. 201-207.
9. Franko I. Collection of works: in 50 volumes. – Kyiv : Naukova dumka, 1976-1986.

Semantic characteristic of the language image of water in Ivan Franko's prose

Bavus T.

Abstract. The article deals with one of the basic element of Ukrainian nature – water. The principle ways of its verbalization in Ivan Franko's artistic texts are reviewed. The semantic structure of the lexemes, which the water realities denote is analyzed. And the main semes of this language units are singled out. Special attention is paid to the individual authors peculiarities in representation of the language image of water.

Keywords: *language picture of the world, language image, semantics, seme, water.*

Семантическая характеристика языкового образа водной стихии в прозе Ивана Франка

Т. В. Бавус

Аннотация. В статье рассмотрен один из основных элементов украинской природы – водная стихия и способы ее вербализации в художественных текстах Ивана Франка. Проанализирована семантическая структура лексем, которые обозначают водные реалии. Также выделены семы, которые характеризуют эти языковые единицы. Внимание сосредоточено на индивидуально-авторских особенностях языкового образа воды.

Ключевые слова: *языковая картина мира, языковой образ, семантика, сема, вода.*